

Priekšvārds

Mūzikas akadēmijas rakstu XIV laidieni ietver trīs tēmu lokus. Pirmo – Latvijas mūzikas vēsturi – pārstāv 18.–20. gadsimta norisēm veltīti pētījumi, un katrā no tiem uzmanības centrā ir kāda mūsu muzikoloģijā pagaidām vēl maz apzināta joma. Vēsturnieks **Gvido Straube** analizē mūzikas nozīmi 18.–19. gadsimta Vidzemes hernhūtiešu (brāļu draudžu) vidē. Viņa raksts ir pirmais pētījums, kurā plašāk atspoguļota hernhūtiešu ietekme uz latviešu koru kustību; tādējādi lasītājs gūst priekšstatu arī par pirmo latviešu skolotāju liktajiem kordziedāšanas tradīciju pamatiem vēl pirms Jāņa Cimzes laikmeta.

Divi autori pievērsušies 20. gadsimta neakadēmiskajai mūzikai saiknē ar preses diskursu. **Alberts Rokpelnis** no šāda skatpunkta aplūko starpkaru periodā Latvijā visnotaļ populāro šlāģera žanru, atklājot gan dažādās šī jēdziena izpratnes, gan būtiskākās iezīmes vērtējumu spektrā. **Reinis Jaunais** pētī 1958.–1985. gada rokmūzikas norišu atspoguļojumu padomju okupācijas laika jauniešu žurnālā *Liesma*. Skatot to paralēlēs ar politiskajiem procesiem visā PSRS, autors parāda, kā pakāpeniski mainījusies attieksme pret žanru un cik ļoti to ietekmējis vēsturiskais konteksts.

Otra tematiskā sadaļa ir mūzikas un dejas analīze, kas šoreiz vērsta uz 20.–21. gadsimta norisēm. **Sergejs Kruks** rakstā par Dmitrija Šostakoviča Astoto stīgu kvartetu pievēršas retoriskam un mūžam aktuālam jautājumam – vai un kā analīzes gaitā iespējams fiksēt mūzikas atspoguļoto ārpusmuzikālo realitāti? Meklējot atbildi, autors piedāvā savu, semiotikas zinātnē un pragmatikā balstītu risinājumu. Uz šī metodoloģiskā pamata viņš iztirzā Šostakoviča Astotajā stīgu kvartetā sastopamos citātus, ko, ņemot vērā komponista biogrāfiju un skaņdarba rašanās periodu, var interpretēt kā savveida zīmes – ārpusmuzikālo iespaidu liecības.

Līva Grīnberga, analizējot Kristiana Špuka baletu *Smilšuvīrs*, īpašu uzmanību veltī tā saiknei ar postmodernisma estētiku. Tādējādi viņa tiecas formulēt savu atbildi uz sarežģīto jautājumu par modernisma/postmodernisma atšķirīgajām iezīmēm baleta žanrā. Špuka *Smilšuvīra* muzikālo un horeogrāfisko risinājumu raksta autore skata ciešā saiknē ar šī darba literāro pirmavotu – vācu romantiķa Ernsta Teodora Amadeja Hofmaņa tāda paša nosaukuma stāstu.

Analītisku ieskatu latviešu mūzikā sniedz divi pētījumi. **Jeļenas Garkavčenko** uzmanības centrā ir mūsdienu komponista Andra Dzeniša kameropera *Tavas klusēšanas grāmata*. Viņas raksts padziļina priekšstatu gan par komponista estētiskajiem uzskatiem un savdabīgo mūzikas stilu, gan latviešu operas attīstības ceļiem 21. gadsimtā. Savukārt **Diāna Zandberga** pievēršas Latvijas un ārzemju latviešu vidē

nozīmīgai personībai – Dacei Aperānei; viņas klaviermūzikas analīzē atspoguļojas arī raksta autores pianistiskā pieredze.

Dejas vēstures iztirzājumu ievada **Valdas Vidzemnieces** pētījums par latviešu modernās dejas pirmsākumiem. Autore piedāvā ieskatu ne vien šī dejas veida estētikā, mākslinieku sniegunā un kritikas atsauksmēs, bet arī horeogrāfu sadarbībā ar komponistiem. Savukārt krājumu noslēdz **Guntas Marihinas** un **Ivetas Ķesteres** raksts par ievērojamu un vēl maz apzinātu personību Latvijas pedagoģijas vēsturē – Annu Ašmani-Sietiņsoni: pētīts viņas dzīves gājums, pedagoģiskā darba principi un spožākie sasniegumi, ko atspoguļo arī bijušo audzēkņu radošā darbība.

Krājuma sastādītāja
Baiba Jaunslaviete

Preface

Mūzikas akadēmijas raksti XIV (Music Academy Articles XIV) features three primary themes. The first – Latvian music history – is represented by the research of events in the 18th – 20th centuries, and the centre of attention for all of them is a historical aspect that, up until now, has been studied very little. Historian **Gvido Straube** analyses the role of music in the environment of the Livland Moravian Church in the 18th and 19th centuries. His paper is the first such writing to broadly reflect the influence of the Moravian Church on the Latvian choir movement, and, in that way, the reader gains an understanding of the foundations of choir singing traditions established by the first Latvian peasant school teachers, even before the era of Jānis Cimze.

Two authors have discussed popular music genres of the 20th century, particularly discourses in the press. From this point of view, **Alberts Rokpelnis** reviews schlager, a very popular genre during the interwar period in Latvia, revealing multiple interpretations of this concept, as well as the most significant features in the spectrum of opinions. **Reinis Jaunais** researches the reflection of the course of rock music from 1958 to 1985, during the time of Soviet occupation, in the youth magazine *Liesma*. He investigates the parallels with political processes in all of the USSR, and the author shows how the opinions on this genre slowly change and how they have been significantly influenced by the historical context.

The second thematic guideline is the analysis of music and dance, and in this case it is focused on events of the 20th and 21st centuries. **Sergei Kruk** writes about Dmitri Shostakovich's String Quartet No. 8 and its turn to a rhetorical and eternally topical question: if and how it is possible, over the course of the analysis, to determine if an extra-musical reality is reflected in the music? While searching for the answer, the author offers his own resolution in semiotic science and based on pragmatics. On this methodological foundation, he reviews the quotations that can be encountered in Shostakovich's String Quartet No. 8, which, considering the composer's biography and the period when the work was created, can be interpreted as kinds of signs – testimonies of extra-musical influences.

Līva Grīnberga, analysing Christian Spuck's ballet *Der Sandmann*, notes the link to the aesthetic of postmodernism. In that way, she strives to formulate her answer to the complex question of the different characteristics of modernism/postmodernism in the ballet genre. The paper's author sees a close link from the musical and choreographic resolutions of Spuck's *Der Sandmann* with the literary source of this work – the story with the same name by the German Romantic author Ernst Theodor Amadeus Hoffmann.

An analytic view of Latvian music is provided by two research papers. **Jelena Garkavchenko** focuses on the contemporary composer Andris Dzenītis' chamber opera *Les livres du silence* (*Books of Silence*, 2004). Her paper enriches the understanding of both the composer's aesthetic beliefs and unique music style, as well as the path of the development of opera in the 21st century. **Diāna Zandberga** researches a significant personality in both Latvia and the Latvian diaspora – Dace Aperans (Aperāne); the analysis of her piano music also reflects Zandberga's own pianistic experience.

The analysis of dance history starts with **Valda Vidzemniece's** research of the origins of modern dance in Latvia. The author provides a view not only of the aesthetics of this form of dance, artistic performance and critical reviews, but also the collaboration of choreographers with Latvian composers. The collection concludes with **Gunta Marihina's** and **Iveta Keštere's** article about one of the most notable, but, until now, little studied personalities in the history of Latvian education – Anna Ašmane-Sietiņšone: her full life story is researched, as well as her education principles and most vivid achievements, which are also reflected in the creative work of her former students.

Publication editor Baiba Jaunslaviete